

Posudek vedoucího na diplomovou práci Evy Zahrádkové „Zaměstnání a volný čas za socialismu a dnes.“

Eva Zahrádková se ve své práci věnuje navzájem propojeným tématům práce a volného času v časovém rozpětí od poválečné doby do současnosti. Autorka se nejdříve chtěla věnovat pouze společenským aspektům práce ve stejném období, zjistila ale, že jde o téma velmi silně propojené s volným časem, zejména v tom, jak je vnímají samotní společenští aktéři. Zaměření práce proto rozšířila, aby mohla vystižněji zachytit a interpretovat myšlenkový svět těch, kteří o své práci a mimopracovním čase vypovídají.

Autorka vychází z prací autorů, kteří se zabývali životním stylem, volným časem a tématem práce ve společenském kontextu a to jak těch zahraničních (Riesman, Dumazedier) tak i domácích autorů (Filipcová, Fazik, Franc s Knapíkem). Z těchto prací autorka bere jak teoretické zakotvení (vymezení práce a volného času, definice společností práce atd.) tak i souhrnné výsledky výzkumů, které se těmto tématům věnovaly. Velmi dobře je touto literaturou pokryto období šedesátých let, poněkud hůře pak období sedmdesátých a osmdesátých let. To ovšem do značné míry odráží situaci, kdy v šedesátých letech se tématu volného času a práce věnovalo vícero autorů a vznikaly i shrnující práce (zejména práce mnohokrát citované Filipcové), později v období normalizace se v české (československé) sociologii setkáváme spíše s jednotlivými výzkumy na jedné straně a na straně druhé s pracemi čistě „ideologickými“, jejichž informační hodnota je velmi nízká. Celkově se domnívám, že se autorce v těchto úvodních částech podařilo představit pro práci důležité koncepty i významné autory, stejně jako některé důležité výsledky kvantitativních výzkumů práce a volného času. Autorce se podařilo také vcelku dobře vyrovnat s tím, že dobová odborná literatura, v tomto případě zejména ta vznikající na území tehdejší ČSSR, je značně ideologicky zatížena a například práce Blanky Filipcové *Člověk, práce, volný čas* je zároveň cenným zdrojem dat a interpretací i ideologicky podmíněným traktátem o socialistickém životním způsobu.

Autorka diplomové práce využila v empirické části, která je těžištěm celého textu, pro analýzu rozhovory provedené historiky z Centra orální historie, které sama několika rozhovory doplnila, tak aby výsledný korpus dat byl co nejpestřejší. Bylo rozumné, že zaměření zde bylo omezeno na pracovnice ve službách – pokud by šlo o to podchytit svět práce a volného času ve vnímání aktérů jako celek, bylo by nutné mít vzorek podstatně větší a jeho zpracování by pravděpodobně bylo pro jednotlivce velmi obtížné. Přístup autorky v empirické části je biografický, tj. soustřeďuje se na konstrukce samotných aktérů, na to, jak oni sami proměny práce a volného času vnímají. Domnívám se, že se jí podařilo přesvědčivě popsat proměny sledované oblasti z hlediska narátorek a současně je doplnit i poznatky z historických shrnutí (Kvapík s Francem) i sociologických výzkumů (shrnutých pro šedesátá léta ve Filipcové, pro nedávnou minulost například výzkumy Tučka).

Hodnotím práci jako velmi dobrou až výbornou, kdy celkové hodnocení navrhuji stanovit na základě průběhu obhajoby.

K obhajobě navrhuji diskusi nad tématem vztahu „objektivistického“ přístupu k tématu volného času a práce (spočívajícího zejména na statistických datech) a přístupu biografického, který se věnuje konstrukcím a definicím aktérů a jejich zasazení do (sociálních) biografii jedinců.

Praha 7. 6. 2018

Martin Vávra